

Sygn. akt II AKa 390/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku II Wydział Karny

w składzie:

Przewodnicząca: SSA Grażyna Świdorska - Wandor

Sędziowie: SSA Krzysztof Noskowicz (spr.)

SSO del. Alina Miłosz-Kloczkowska

Protokolant: referent-stażysta Aleksandra Urbanowicz

przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w Gdańsku Mirosława Kido

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2014 r.

sprawy

P. P.

o wydanie wyroku łącznego

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku łącznego Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 4 sierpnia 2014 r., sygn. akt **XIV K 249/13**

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- a) karę łączną pozbawienia wolności orzeczoną w punkcie I obniża do roku i 10 (dziesięciu) miesięcy,
- b) karę łączną pozbawienia wolności orzeczoną w punkcie II obniża do roku i 3 (trzech) miesięcy,

2. utrzymuje w mocy w pozostałej części zaskarżony wyrok,

3. zasądza na rzecz adw. S. R. - Kancelaria Adwokacka w G. kwotę 147,60 (sto czterdzieści siedem 60/100) złotych brutto tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej skazanemu z urzędu w postępowaniu odwoławczym,

4. zwalnia skazanego od ponoszenia wydatków za postępowanie odwoławcze, którymi obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Gdańsku w dniu 28 maja 2014 r. w sprawie o sygn. akt **XIV K 249/13** wydał wyrok łączny w stosunku do P. P., skazanego prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 28 sierpnia 2007r. w sprawie o sygn. akt IV K 160/07, zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 12 grudnia 2007r., sygn. akt II AKa 359/07 za:

a) popełnioną w dniu 10 lutego 2007r. zbrodnię z art. 280 § 2 k.k., na karę 3 lat pozbawienia wolności,

b) popełniony w dniu 9 lutego 2007r. występki z art. 280 § 1 k.k., na karę 2 lat pozbawienia wolności,

które to kary połączono i wymierzono karę łączną 3 lat pozbawienia wolności;

2. Sądu Rejonowego w Malborku z dnia 26 stycznia 2011r. w sprawie o sygn. akt II K 1124/10, za popełniony w dniu 13 lutego 2010r. występki z art. 222 § 1 k.k. w zb. z art. 226 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności;

3. Sądu Rejonowego w Malborku z dnia 16 lutego 2011r. w sprawie o sygn. akt II K 1601/10, za popełniony w dniu 30 lipca 2010r. czyn z art. 178a § 1 k.k., na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności i grzywny 40 stawek dziennych po 25 złotych każda stawka; wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszono tytułem próby na okres 4 lat;

4. Sądu Rejonowego w Malborku z dnia 13 czerwca 2011r. w sprawie o sygn. akt II K 284/11, za popełniony w dniu 25 grudnia 2010r. występki z art. 158 § 1 k.k. w zw. z art. 57a § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., na karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności;

5. Sądu Rejonowego w Malborku z dnia 8 maja 2012r. w sprawie o sygn. akt II K 1143/11, za popełniony w dniu 22 maja 2011r. występki z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., na karę 1 roku pozbawienia wolności;

6. Sądu Rejonowego w Malborku z dnia 30 sierpnia 2013r. w sprawie o sygn. akt II K 361/11, za popełniony w dniu 4 czerwca 2011r. występki z art. 158 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności.

Wskazanych wyrokami Sąd Okręgowy w Gdańsku orzekł następująco:

- przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k., na podstawie art. 85 k.k., art. 86 § 1 k.k. i art. 89 § 1 k.k. a contrario w brzmieniu obowiązującym do dnia 8 czerwca 2010 r., połączył jednostkowe kary pozbawienia wolności orzeczone w sprawach Sądu Rejonowego w Malborku o sygn. akt II K 1124/10 i II K 284/11, wymierzając skazanemu P. P. karę łączną 2 lat i 2 miesięcy pozbawienia wolności (pkt I);

- na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. połączył jednostkowe kary pozbawienia wolności orzeczone w sprawach Sądu Rejonowego w Malborku o sygn. akt II K 1143/11 i II K 361/11, wymierzając skazanemu P. P. karę łączną 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności (pkt II);

- przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k., na podstawie art. 572 k.p.k. w zw. z art. 85 a contrario oraz art. 89 § 1 a contrario w brzmieniu obowiązującym do dnia 8 czerwca 2010 r., umorzył postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego w części obejmującej skazania orzeczone wyrokami Sądu Okręgowego w Gdańsku o sygn. akt IV K 160/07 i Sądu Rejonowego w Malborku o sygn. akt II K 1601/10 (pkt III);

- wyrok zawiera nadto orzeczenie o zasądzeniu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skazanemu z urzędu (pkt IV) oraz o zwolnieniu skazanego od kosztów sądowych i obciążeniu nimi Skarbu Państwa (pkt V).

Apelację od omawianego wyroku wywiódł obrońca skazanego, który zaskarżył wyrok w części dotyczącej kary. Wyrokowi temu zarzucił, na mocy art. 427 § 1 k.p.k. oraz art. 438 pkt 4 k.p.k.:

1. rażąco niewspółmierność orzeczonej na zasadzie asperacji w pkt. I kary łącznej 2 lat i 2 miesięcy pozbawienia wolności, podczas gdy krótka rozpiętość czasowa popełnionych przestępstw uzasadnia zastosowanie pełnej absorpcji orzeczonych jednostkowo kar pozbawienia wolności;

2. rażąco niewspółmierność orzeczonej w pkt. II kary łącznej 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, stanowiącej prawie maksymalny możliwy do orzeczenia wymiar kary, podczas gdy krótka rozpiętość czasowa popełnionych przez P. P. przestępstw uzasadnia zastosowanie pełnej absorpcji orzeczonych jednostkowo kar pozbawienia wolności.

W konsekwencji obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez wymierzenie skazanemu kary łącznej 1 roku i 6 miesięcy na zasadzie pełnej

absorpcji przy połączeniu kar jednostkowych orzeczonych wyrokiem Sądu Rejonowego w Malborku z dnia 26 stycznia 2011 r. w sprawie II K 1124/10 oraz wyrokiem Sądu Rejonowego w Malborku z dnia 13 czerwca w sprawie II K 284/11 i 1 roku pozbawienia wolności na zasadzie pełnej absorpcji przy połączeniu kar jednostkowych orzeczonych wyrokiem Sądu Rejonowego w Malborku z dnia 8 maja 2012 r. w sprawie II K 1143/11 oraz wyrokiem Sądu Rejonowego w Malborku z dnia 30 sierpnia 2014 r. w sprawie II K 361/11.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Wywiedziona apelacja zasługiwała na uwzględnienie, aczkolwiek nie z powodów wprost w niej wyartykułowanych, tym niemniej skutkowało to w ostatecznym rozrachunku koniecznością złagodzenia orzeczonych wobec skazanego P. P. poszczególnych kar łącznych.

W sprawie niekwestionowana jest trafność określenia zakresu przedmiotowego postępowania o wydanie wyroku łącznego wobec skazanego P. P.. Nie ma też powodów do podważania prawidłowości ustaleń Sądu Okręgowego co do kar podlegających łączeniu, to jest w dwóch układach: pierwszym - obejmującym skazania wyrokami Sądu Rejonowego

w Malborku w sprawach II K 1124/10 i II K 284/11 i drugim - obejmującym skazania wyrokami Sądu Rejonowego w Malborku w sprawach II K 1143/11

i II K 361/11, jak i też co do umorzenia postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego w odniesieniu do pozostałych skazań.

Trafność zarzutu sformułowanego w apelacji obrońcy, to jest rażącej niewspółmierności orzeczonych kar łącznych z całą pewnością nie wyraża się jednak w stwierdzeniu, że kary te winny zostać orzeczone na zasadzie absorpcji. Stosowanie zasady absorpcji nie przedstawia się bowiem jako obowiązek sądu orzekającego, nie stanowi też punktu wyjścia przy dokonywaniu oceny wymiaru kary łącznej (por.: wyrok S. Apel. w Gdańsku z dnia 19.05.2010 r., II AKa 119/10, POSAG 2010/3/165-174). Jako priorytetową dyrektywę wymiaru kary łącznej należy postrzegać zasadę asperacji. Skrajność zaś pozostałych zasad, to jest absorpcji lub kumulacji powoduje, że winny być one stosowane w przypadkach mających cechy wyjątkowe.

Na gruncie badanej sprawy, dla zamknięcia kwestii zasadności niezastosowania w przypadku skazanego P. P. zasady absorpcji, podkreślenia ze strony Sądu Apelacyjnego wymaga to, że popełnienie więcej niż dwóch przestępstw jest istotnym czynnikiem prognostycznym, przemawiającym właśnie za orzekaniem kary łącznej surowszej niż na zasadzie absorpcji. Chodzi bowiem o to, aby uniknąć nieuzasadnionego premiowania sprawcy, który popełnia kilka przestępstw. Takim zaś sprawcą jest skazany P. P..

Skazany w swoim piśmie zatytułowanym „Uzupełnienie apelacji złożonej przez mojego obrońcę” celnie wskazał natomiast na to, że gdy po raz trzeci doszło do orzekania kary łącznej, to jego sytuacja uległa pogorszeniu

w stosunku do poprzednich rozstrzygnięć, a konkretnie, że został naruszony przepis art. 443 k.p.k. W ten oto sposób dopełnił zarzut wynikający z apelacji wywiedzionej przez jego obrońcę.

Kwestia konieczności stosowania art. 443 k.p.k. nie została dostrzeżona przez sąd meriti, stąd też sytuacja ta wymagała naprawienia w postępowaniu odwoławczym.

W pierwszym wyroku łącznym Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 12.12. 2012 r., sygn. akt XIV K 216/12 (jego zakres obejmował 4 wyroki, a węzłem kary łącznej objęte zostały 3 wyroki Sądu Rejonowego w Malborku o sygn. akt II K 1124/10, II K 1601/10 i II K 284/11) została mu wymierzona kara łączna 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Wyrok ten został przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku uchylony do ponownego rozpoznania w wyniku apelacji wniesionej wyłącznie na korzyść skazanego.

W drugim wyroku łącznym Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 26.08. 2013 r., sygn. akt XIV K 117/13 (jego zakres obejmował 5 wyroków, bo dołączono kolejny wyrok Sądu Rejonowego w Malborku o sygn. akt II K 1143/11, a węzłem kary łącznej objęte zostały te same 3 wyroki, jak wskazane wyżej) została mu wymierzona kara łączna 2 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności. Wyrok ten został przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku uchylony do ponownego rozpoznania również w wyniku apelacji wniesionej wyłącznie na korzyść skazanego.

Zakres przedmiotowy obecnego postępowania o wydanie wyroku łącznego został poszerzony o kolejny wyrok, to jest wyrok Sądu Rejonowego w Malborku o sygn. akt II K 361/11.

Sąd Okręgowy, postępując prawidłowo w kwestii określenia kar podlegających łączeniu, nie był jednakże zwolniony od konieczności respektowania zasady wynikającej z treści art. 443 k.p.k. W tej mierze, jak najbardziej należy podzielić pogląd orzeczniczy, zgodnie z którym przy ponownym rozpoznaniu sprawy sąd uprawniony jest do naprawy poprzednio popełnionych błędów i do połączenia wyroków zgodnie z materialnymi ku temu przesłankami, ale z jednym podstawowym zastrzeżeniem: nowo wydane orzeczenie nie może być surowsze od poprzedniego, jeśli to poprzednie zostało uchylone na skutek apelacji wniesionej wyłącznie na korzyść skazanego. Surowość ta musi być oceniana w kontekście wszystkich aspektów wydanych rozstrzygnięć (zob.: wyrok SN z dnia 6.05.2014 r., V KK 393/13, LEX nr 1463965).

Przestrzeganie omawianej zasady reformationis in peius, z uwagi na dynamiczne kształtowanie się zakresu przedmiotowego postępowania o wydanie wyroku łącznego w kolejnych postępowaniach, winno sprowadzać się w pierwszej kolejności do baczenia, aby skazany P. P. finalnie nie miał do odbycia kary pozbawienia wolności w wyższym wymiarze niż poprzednio, co nie oznacza wcale, że wyczerpuje to ocenę wszystkich sygnalizowanych wyżej aspektów.

W dalszej analizie nie będzie uwzględniania kara łączna 3 lat pozbawienia wolności orzeczona wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku w sprawie IV K 160/07, gdyż stanowi ona constans dla wszystkich trzech wyroków łącznych, z uwagi na nieobjęcie jej w żadnym z nich węzłem kary łącznej.

Po wydaniu pierwszego wyroku łącznego skazany miał zatem do odbycia karę łączną 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Po wydaniu drugiego wyroku łącznego miał do odbycia karę 2 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności, a nadto miał do odbycia karę roku pozbawienia wolności z dołączonego wyroku (łącznie 3 lata i 3 miesiące). Po wydaniu zaś obecnego wyroku łącznego skazany ma do odbycia kary łącznej: 2 lat i 2 miesięcy pozbawienia wolności oraz roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności (łącznie 3 lata i 8 miesięcy). Przy czym kara z dołączonego wyroku objętego węzłem tej ostatniej kary łącznej to 8 miesięcy pozbawienia wolności. Węzłem kary łącznej nie został zaś objęty (jak najbardziej słusznie) wyrok skazujący P. P. na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 4 lat. Prima

facie suma kar podlegających efektywnemu wykonaniu ma więc dla skazanego wymiar mniej korzystny w stosunku do poprzednich rozstrzygnięć.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego ocena konsekwencji penalnych w obecnej sytuacji w porównaniu z poprzednimi wcale nie przedstawia się jednak tak oczywiście. Rozpatrywanie zaistniałej sytuacji tylko przez pryzmat kar podlegających efektywnemu wykonaniu nie jest z pewnością spojrzeniem całościowym. Dyskusyjne może być bowiem to, jakie znaczenie dla tej oceny ma fakt dołączania kolejnych wyroków, jak i też kwestia niepołączenia obecnie kary pozbawienia wolności orzeczonej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, w sytuacji, gdy poprzednio była ona objęta węzłem kary łącznej.

Sąd Apelacyjny zwraca przeto uwagę na potrzebę uwzględnienia z punktu widzenia gwarancji wynikających z przepisu art. 443 k.p.k. także zasady, przy zastosowaniu której dochodziło do wymierzenia kary łącznej w wyrokach, które zostały uchylone wskutek apelacji wniesionej wyłącznie na korzyść skazanego. We wszystkich omawianych przypadkach mieliśmy do czynienia

z zastosowaniem zasady asperacji. Istotne zatem jest to, aby w obecnym postępowaniu stopień redukcji kary nie był dla skazanego mniej korzystny. Reguła ta z pewnością jest do zaakceptowania przy tego typu „dopełniających się” konfiguracjach, bo ma walor uniwersalny. Stopień ten w pierwszym postępowaniu wynosił 4/10, w drugim 11/20, zaś w obecnym zaledwie odpowiednio 1/9 i 1/6.

Uwzględniając zatem miarodajny dla przepisu art. 443 k.p.k. stopień redukcji kary wyznaczony wartością 11/20, Sąd Apelacyjny dokonał modyfikacji wymiaru orzeczonych kar łącznych, mając oczywiście odpowiednio na uwadze okoliczności uwzględnione w tej materii przez sąd a quo. Nastąpiło to w ten sposób, że karę pozbawienia wolności orzeczoną w punkcie I obniżył do roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności, a karę pozbawienia wolności orzeczoną w punkcie II obniżył do roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności.

W ten sposób zaskarżonemu wyrokowi przywrócony został praworządny charakter. Zgodność tego wyroku z przepisem art. 443 k.p.k. jest niepodważalna.

W pozostałej części Sąd Apelacyjny, nie stwierdzając uchybień, które należałoby brać pod uwagę z urzędu, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

O kosztach sądowych za postępowanie odwoławcze orzeczono na podstawie art. 626 § 1 k.p.k. w zw. z art. 624 § 1 k.p.k. w zw. z art. 634 k.p.k.

- z uwagi na sytuację materialną skazanego oraz na mocy § 14 ust. 5, §§ 19 pkt 1 i 20 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.), przy uwzględnieniu stawki podatku od towarów i usług, o której mowa w § 2 ust. 3 cyt. Rozporządzenia.